

ХУЛОСАИ НИҲОИИ
Шурои диссертатсионии 6D.КОА-079
назди Институтуи фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи
А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз рӯйи
диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 23.05.2026, № 47

Дар бораи сазовор донистани Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ.

Диссертатсияи Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор дар мавзӯи «Радикализми сиёсӣ ва хусусиятҳои он дар шароити ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ ба ҳимоя дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.КОА-079 назди Институтуи фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33), ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2024, №364 ш/д, тасдиқ шудааст, 28 феввали соли 2026 (Протоколи № 40) қабул гардидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор 8 октябри соли 1990 таваллуд шудааст. Ӯ соли 2012 Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистонро бо ихтисоси «Муносибатҳои байналхалқӣ» ва соли 2015 Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистонро бо ихтисоси «Молия ва қарз» хатм намудааст. Аз моҳи январи соли 2024 то ҳол дар вазифаи муовини сардори шуъбаи қурби асъори Департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби асъори Бонки миллии Тоҷикистон кор мекунад.

Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор зинаи унвонҷӯиро солҳои 2023-2026 дар шуъбаи сиёсатшиносии Институтуи фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон гузаронидааст.

Роҳбари илмӣ: Муҳаммад Абдурахмон Наврӯз – доктори илмҳои сиёсӣ, профессор, узви вобастаи АМИТ сарҳодими илмӣ шуъбаи масъалаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ Институтуи фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ.

Мукарири расмӣ:

1. **Муминзода Аҳмад Исмаи** – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи таърихи фалсафа ва фалсафаи иҷтимоӣ Донишгоҳи миллии Тоҷикистон;

2. **Додихудоев Хуршед Азамҷонович** – номзади илмҳои сиёсӣ, мудири маркази таҳлили бозори меҳнатӣ, Муассисаи давлатии «Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли» -и Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар – Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби мудири кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеа, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент Музафарзода Ф. эксперт (омодасозии лоиҳаи тақриз) номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент Расулзода Р. ва котиби маҷлис, ассистенти кафедра Муминов М.А. имзо гардидааст, қайд менамоянд, ки диссертатсияи Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор дар мавзӯи «Радикализми сиёсӣ ва хусусиятҳои он дар шароити ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)», таҳқиқоти мукаммал, дорои сохтори ягона, қори мустақилона анҷомёфта ва дорои навгонии илмӣ мебошад. Диссертатсияи Раҳмонзода Ф.А. аз рӯйи мазмуну мундариҷаи худ ба талаботи бандҳои 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, № 267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, № 295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор оид ба мавзӯи диссертатсия 4 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп намудааст. Инчунин оид ба масъалаҳои мавзӯи диссертатсионӣ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ баромад намудааст, ки маводҳои онҳо ҷоп гардидаанд. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф инъикос ёфтаанд:

I. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1]. Раҳмонзода, Ф.А. Радикализми сиёсӣ ҳамчун воситаи муборизаи сиёсӣ [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2017. – № 2/7. –С.314-318. ISSN 2413-5151

[2]. Раҳмонзода, Ф.А. Мафҳум ва моҳияти радикализми сиёсӣ [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2018. – № 1. –С.246-252. ISSN 2413-5151

[3]. Раҳмонзода, Ф.А. Ҷанбаҳои таърихӣ сиёсии зоҳиршавии шаклҳои гуногуни радикализми сиёсӣ [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода // Паёми Донишгоҳи

миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – № 6. – С. 285-294. ISSN 2413-5151

[4]. Раҳмонзода, Ф.А. Радикализм ва хусусиятҳои назариявӣю амалии он дар раванди тағйирпазирии ҷомеа [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода, Муҳаммад А.Н. // Ахбори Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2026. – № 2. – С. 109-115. ISSN 0235-005X.

II. Маърӯзаҳои илмӣ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣю байналмилалӣ

[5]. Раҳмонзода, Ф.А. Радикализми сиёсӣ ва таъсири он ба ҳаёти сиёсии ҷомеа [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода // Материалы Международной научно-практической конференции «XII Ломоносовские чтения», посвященной Дню таджикской науки и 30-летию установления дипломатических отношений между Республикой Таджикистан и Российской Федерацией (г.Душанбе, 29-30 апреля 2022 г.). Часть II. Общественные и гуманитарные науки. – Душанбе, 2022. – С.82-88.

[6]. Раҳмонзода, Ф.А. Ваҳдати миллии дар Тоҷикистон ва мубориза ба радикализми исломӣ дар минтақа [Матн] / Ф.А. Раҳмонзода // Таҷрибаи сулҳи тоҷикон ва аҳамияти байналмилалӣю он: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣю илмӣю амалӣ (ш. Душанбе, 17-уми июни соли 2025). – Душанбе: ИФСҲ АМИТ, 2025. – С. 118-126.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои муҳаққиқони зерин ворид шудаанд:

1. Комилбек А.Ё. – доктори илмҳои сиёсӣ, дотсент, ректори Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи М. Назаршоев. Тақриз мусбат аст ва чунин эродҳо дорад:

– Дар баъзе бахшҳо истифодаи таҳлилҳои муқоисавӣю таҷрибаи давлатҳои дигар метавонист таҳқиқотро боз ҳам ғанӣ гардонад;

– Баъзе хулосаҳо шарҳи муфасссалтар ва таъия ба маълумоти омории навро талаб менамоянд;

– Дар қисмати алоҳида тақрири баъзе андешаҳо ба назар мерасад.

2. Осим Каримзода. – доктори илмҳои таърих, профессор, директори МДВ «Қасри маданияти Арбоб». Тақриз мусбат аст.

3. Муродов С.А. – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент мудири шӯъбаи сиёсатшиносии Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ. Тақриз мусбат аст.

4. Изатов У.Х. – номзади илмҳои таърих, дотсенти кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ. Тақриз мусбат аст.

5. Ҳусайнзода А.Б. - Номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, муовини аввал, муовини ректор оид ба корҳои таълимӣ-методи Донишгоҳи инноватсия ва

технологияҳои рақамии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва чунин эродҳо дорад:

– Дар баъзе мавридҳо таҳлили муқоисавии таҷрибаи Тоҷикистон бо дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ метавонад арзиши илмӣ таҳқиқотро боз ҳам баландтар намояд.

– Дар қисмати тавсияҳо зарур буд, ки нақши муассисаҳои таҳсилоти олии дар пешгирии радикализатсияи ҷавонон ба таври мушаххастар нишон дода шавад.

6. Ҳодибоев Ф.А. - номзоди илмҳои фалсафа, дотсенти кафедраи сиёсатшиносии Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров». Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

– Дар баробари дастовардҳои назарраси илмӣ дар баҳши тавсияҳо хуб мешуд, ки роҳҳои мушаххаси ҳамкории ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ бо мақомоти давлатӣ дар самти муқовимат ба радикализатсияи маҷозӣ (дар интернет) муфассалтар нишон дода мешуд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо дар мавзӯи таҳқиқшуда, аз ҷумла дар бораи ҷанбаҳои гуногуни радикализми сиёсӣ, мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои зухури он, ташаккули масунияти мафкуравии ҷомеа, омилҳои таъсиррасон ба равандҳои радикализатсия, масъалаҳои назариявӣ методологӣ, хусусиятҳои фаъолияти ниҳодҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ дар муқовимат бо экстремизм, таъсири технологияҳои иттилоотӣ ба паҳншавии ғояҳои радикалӣ, мушкилот ва дурнамои устувории сиёсӣ дар шароити ба даст овардани истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ғайра қорҳои илмӣ-таҳқиқотиро анҷом додаанд ва мутахассисони шинохтаи соҳаи худ маҳсуб меёбанд.

Муассисаи пешбар Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти омӯзиши масъалаҳои муҳими ҳаёти сиёсии ҷомеа, равандҳои сиёсии муосир, таъмини амнияти миллию давлатӣ ва татбиқи сиёсати давлатӣ дар меҳвари муқовимат бо таҳдидҳои замони муосир аҳаммияти хоса медиҳад.

Шури диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи докталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– дар заминаи таҳлилу баррасии сарчашмаҳои илмӣ ҷанбаҳои назариявӣ методологии омӯзиши радикализми сиёсӣ асоснок гардида, моҳият ва хусусиятҳои муҳими он муайян карда шудаанд;

– марҳилаҳои гуногуни ташаккули радикализи сиёсӣ таҳқиқ гардида, навъҳо ва шаклҳои зоҳиршавии ин падида, инчунин нишонаҳои фарқкунандаи онҳо нишон дода шудаанд;

– дар заминаи таҳлилу баррасии равандҳои сиёсии минтақавию ҷаҳонӣ аҳамияти радикализм дар татбиқи муборизаҳои сиёсӣ муайян карда шудаанд;

– усулҳои мухталифи фаъолияти радикалистӣ таҳлилу баррасӣ гардида, таъсири радикализм ба раванди сиёсии ҷомеа нишон дода шудааст;

– сабабҳои пайдоиши радикализи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ гардида, омилҳои бавучудоварандаи он дар марҳилаи навини давлатдорӣ миллӣ нишон дода шудаанд;

– фаъолияти таҳрибии ҳизбу ҳаракатҳои террористӣ ва экстремистӣ таҳлилу таҳқиқ гардида, хавфу хатари радикализи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудааст.

Вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро мақсади таҳқиқот муайян менамояд ва иҷрои онро ҳалли чунин вазифаҳо дар бар мегирад:

– таҳлили сарчашмаҳои илмӣ, асоснок намудани ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи радикализи сиёсӣ ва муайян кардани моҳият ва хусусиятҳои хоси он;

– дар заминаи омӯзиши марҳилаҳои гуногуни ташаккулёбии радикализи сиёсӣ нишон додани навъҳо ва шаклҳои зоҳиршавии он;

– дар заминаи таҳлилу баррасии равандҳои сиёсии ҷомеа нишон додани нақш ва мавқеи радикализм дар татбиқи муборизаҳои сиёсӣ;

– дар заминаи таҳлилу баррасии усулҳои фаъолияти радикалистӣ муайян намудани нишон додани таъсири радикализм ба раванди сиёсии ҷомеа;

– таҳлилу баррасӣ намудани сабабҳои пайдоиш ва ташаккулёбии радикализи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нишон додани омилҳои бавучудоварандаи он дар марҳилаи навини давлатдорӣ миллӣ;

– таҳқиқи фаъолияти таҳрибии ҳизбу ҳаракатҳои террористӣ ва экстремистӣ ва муайян намудани хавфу хатари онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Аҳамияти амалии мавзӯи таҳқиқот бо он асоснок карда мешавад, ки масъалаи омӯзиши хусусиятҳои муҳимми зоҳиршавии радикализи сиёсӣ дар шароити ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ таҳлилу таҳқиқ гардида, таҳдиду хатари дар марҳилаи навини давлатдорӣ миллии Тоҷикистон муайян гардидааст. Вобаста ба масъалаи коҳиш додани таъсири радикализи динӣ сиёсӣ ва пешгирӣ намудани пайдоиши он дар таҳқиқот хулосаву тавсияҳои амалӣ пешниҳод гардидаанд. Аз ин рӯ, хулосаҳо ва натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар омӯзиши минбаъдаи ин масъала ва асоснок намудани сатҳи таҳқиқи он метавонанд истифода шаванд. Ҳамзамон, хулосаҳо,

натиҷаҳои таҳқиқот ва маводи диссертатсия ҳангоми таҳияи китобҳои дарсӣ ва барномаҳои таълимӣ, инчунин дар рафти таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, амнияти миллий, таҳдиду хатарҳои замони муосир метавонанд истифода шаванд. Хулосаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои амалӣ оид ба истифодаи натиҷаҳои таҳқиқотро, пеш аз ҳама, барои шӯъбаҳои робита бо ҷомеа ва тарбияи идеологии ҷавонон истифода бурдан мумкин аст. Ғайр аз ин, таҳқиқоти мазкур имкон медиҳад, ки таҳдиду хатари радикализми сиёсӣ, аз ҷумла радикализми исломӣ ошкор карда шуда, ҳадафҳои ғаразнокӣ ташкилотҳои террористӣ ба ҷавонон шарҳ дода шаванд. Аз ин рӯ, натиҷаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои амалии таҳқиқотро Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, шӯъбаҳои тарбияи донишгоҳу донишқадаҳои кишвар метавонанд истифода намоянд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки дар раванди омӯзиши мавзӯ асарҳои илмию назариявии олимони ватанию хориҷӣ истифода шудаанд. Пеш аз ҳама, дар раванди таҳқиқот ба адабиёти илмие таваҷҷуҳи бештар зоҳир карда шуд, ки дар онҳо бевосита радикализми сиёсӣ таҳқиқ гардидааст. Инчунин, дар таҳқиқоти мазкур адабиёти илмие истифода шудааст, ки алоқамандии радикализм ва экстремизму терроризмро фаро мегирад. Ғайр аз ин, бо назардошти хусусияти инқилобии радикализми сиёсӣ назарияҳои инқилобҳои классикӣ ва инқилобҳои ранга низ ба инобат гирифта шудаанд. Дар раванди таҳқиқот ба концепсияҳои радикализатсияи ҷомеа ва омилҳои бавучудоварандаи радикализми исломӣ диққати зарурӣ дода шудааст. Дар маҷмӯъ, адабиёти илмию назариявии истифодашуда, асосҳои назариявии таҳқиқотро ташкил медиҳанд.

Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ мазкур бо истифода аз натиҷаи коркардҳои назариявии муҳаққиқони ватанию хориҷӣ ҷамъбасти назариявӣ, хулосаҳои дақиқ ва тавсияҳои амалӣ пешниҳод гардидааст. Натиҷаҳои таҳқиқот дар пешбурди фаъолияти касбии мутахассисони соҳаи сиёсатшиносӣ, ҷомеашиносӣ, таҳияи барномаҳои таълимӣ ва қабули санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ муфид мебошанд. Хулосаҳои диссертатсия барои омӯзиши минбаъдаи масъала мусоидат хоҳанд кард.

Заминаҳои асосии таҳқиқотро методҳои институтсионалӣ, функционалӣ, системавӣ, меъёрии ҳуқуқӣ, типологӣ ва иҷтимоӣ-фарҳангӣ ташкил менамоянд. Инчунин, хулосаҳо ва натиҷаҳои диссертатсияро метавон ҳангоми таҳияи барнома ва стратегияҳои марбут ба масъалаи радикализми сиёсӣ мавриди истифода қарор дод.

Баррасии этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки натиҷагирӣ, хулосаҳо ва пешниҳодот дар таҳқиқот дар асоси сарчашмаҳои

назариявию методологии диссертатсия асоснок карда шудаанд. Ўзтимоднокии натиҷаҳо дар таҳқиқот ин муҳолифат надоштани онҳо бо назарияи сиёсии мавҷуда ва мувофиқати методҳои илмӣ истифодашуда бо соҳаҳои илмҳои сиёсӣ ифода меёбад. Ҳамзамон, дар рафти таҳқиқоти мазкур сарчашмаҳои гуногуни иттилоотии расмӣ, маълумоти омӯрӣ истифода шудаанд, ки қисме аз натиҷаҳои таҳқиқот дар заминаи таҳлили онҳо, омӯзиши ҷанбаҳои назариявии мавзӯ ва таҳлили ҷаҳоннокии сиёсии ҷавонон дар равандаҳои сиёсӣ ба даст омада, натиҷагирӣ шудаанд.

Саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳия, коркард ва таҳлили ҳамаҷонибаи мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ маҳсули ҷаҳонносолаи ҷаҳонноияти илмӣ муаллиф мебошад. Ҳамаи давраи иҷроиши нақшаи кории илмӣ - таҳқиқотии пешбинишуда бо иштирок ва пешниҳоди бевоситаи муаллиф роҳандозӣ шудаанд. Саҳми шахсии муаллиф дар муайян намудани мақсад, вазифаҳо, объект ва предмети таҳқиқот, гузоштани масъалаҳои асосии таҳқиқот, коркард ва шарҳи маълумотҳои бадастомада, коркарди муқаррароти назариявӣ ва методӣ, пешниҳод намудани тавсияҳои амалӣ инъикос меёбад. Хулосае, ки дар диссертатсия ба назар мерасанд, натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи унвонҷӯ ба шумор мераванд.

Маҷлиси шӯрои диссертатсионӣ аз таърихи 23 майи соли 2026 дар бораи сазовор донистани Раҳмонзода Фаромузи Абдучаббор ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шӯрои диссертатсионӣ 14 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 4 нафар.

Аз 14 нафар иштирокчиён, ки дар маҷлиси шӯро ҳозир буданд, овоз доданд: тарафдор 14 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беъътибор – нест.

Раиси шӯрои диссертатсионӣ
доктори илмҳои сиёсӣ

Котиби илмӣ
шӯрои диссертатсионӣ
номзади илмҳои сиёсӣ

Кувватзода С.З.

Сангинов Н. Н.